ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 30ής Ιουνίου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή επιζητεί να διαπιστωθεί, βάσει του άρθρου 141 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας (στο εξής: Συνθήκη), ότι το Βασίλειο του Βελγίου, μη θεσπίζοντας τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθεί προς τα άρθρα 10, παράγραφος 2, και 44 της οδηγίας 80/836/Ευρατόμ, της 15ης Ιουλίου 1980, περί τροποποιήσεως των οδηγιών για τον καθορισμό των βασικών κανόνων προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες (ΕΕ ειδ. έκδ. 12/002, σ. 70 επ.), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη. Παρατηρείται ότι τόσο η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής όσο και η απάντηση σ' αυτήν της Βελγικής Κυβερνήσεως αναφέρονται στο άρθρο 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, πρόκειται, όμως, προδήλως για άνευ σημασίας λάθος που, κατά τη γνώμη μου, δεν έχει καμία συνέπεια ως προς το παραδεκτό της προσφυγής.

2. Αρχικά, η προσφυγή της Επιτροπής αφορούσε το άρθρο 45 της οδηγίας. Η Βελγική Κυβέρνηση μάλιστα είχε αποδεχθεί στο υπόμνημα απαντήσεώς της ότι είχε παραλείψει να μεταφέρει ορθώς στο εσωτερικό δίκαιο τόσο αυτό το άρθρο όσο και το άρθρο 44. Η Επιτροπή, ωστόσο, ανήγγειλε κατά τη συνεδρίαση ότι μέτρα αποβλέποντα στην εφαρμογή του άρθρου 45 στο Βέλγιο είχαν θεσπισθεί πρόσφατα και ότι έκρινε ικανοποιητικά τα εν λόγω μέτρα. Παραιτήθηκε, επομένως, από το αίτημά της που αφορούσε το άρθρο 45. Η Βελγική Κυβέρνηση, από την πλευρά της ανήγγειλε ότι τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή του άρθρου 44 της οδηγίας επρόκειτο να θεσπισθούν προσεχώς. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο οφείλει να αποφανθεί κατά του Βελγίου επ' αυτού του μέρους των αιτημάτων της Επιτροπής, εφόσον το Βέλγιο δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την επίβλεψη της υγείας του πληθυσμού ούτε υπό ομαλές συνθήκες ούτε σε περίπτωση ατυχήματος. Επομένως, το μόνο ζήτημα που πρέπει να λυθεί είναι εάν το Βέλγιο ορθώς μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας.

Η οδηγία 80/836

3. Η οδηγία 80/836 αποσκοπεί στην προστασία της υγείας του πληθυσμού εμποδίζοντας και περιορίζοντας την έκθεση στις ακτινοβολίες και εξασφαλίζοντας την ιατρική επίβλεψη των εκτιθεμένων προσώπων. Κατά το άρθρο 2, η οδηγία εφαρμόζεται «στην παραγωγή, την επεξεργασία, τον χειρισμό, τη χρησιμοποίηση, την κατοχή, την αποθήκευση, τη μεταφορά και την απόρριψη ραδιενεργών ουσιών, φυσικών και τεχνητών, καθώς και σε κάθε άλλη δραστηριότητα που εγκυμονεί κίνδυνο προερχόμενο από ιοντίζουσες ακτινοβολίες».

4. Ο τίτλος ΙΙΙ της οδηγίας που περιλαμβάνει τα άρθρα 6 έως 13 φέρει τον τίτλο «περιορισμός των δόσεων σε ελεγχόμενες

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

εκθέσεις». Το άρθρο 6 της οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 84/467/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 3ης Σεπτεμβρίου 1984 (ΕΕ L 265, σ. 4), ορίζει τα εξής:

«Ο περιορισμός των ατομικών και συλλογικών δόσεων που προκύπτουν από ελεγχόμενες εκθέσεις βασίζεται στις ακόλουθες γενικές αρχές:

α) τα διάφορα είδη δραστηριοτήτων που συνεπάγονται έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες πρέπει να αιτιολογούνται εκ των προτέρων βάσει των πλεονεκτημάτων που παρέχουν [1]·

β) κάθε έκθεση θα πρέπει να διατηρείται τόσο χαμηλή όσο είναι λογικά δυνατό να επιτευχθεί·

γ) με την επιφύλαξη του άρθρου 11, το άθροισμα των δόσεων και των αθροιστικών δόσεων που λαμβάνονται δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια δόσεων που έχουν καθοριστεί στον παρόντα τίτλο για τους εκτιθέμενους εργαζομένους, μαθητευομένους και σπουδαστές καθώς και για το κοινό.

Οι αρχές που καθορίζονται στις περιπτώσεις α' και β' εφαρμόζονται για κάθε έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες, περιλαμβανομένων και των ιατρικών εκθέσεων. Η αρχή που καθορίζεται στην περίπτωση γ' δεν εφαρμόζεται για την έκθεση ατόμων η οποία προκύπτει από την ιατρική εξέταση ή θεραπεία στην οποία υποβάλλονται.»

1 — Στο άρθρο 6, στοιχείο α', της οδηγίας προστίθεται σημείωση που έχει ως εξής: «Λαμβανομένης υπόψη, για τις ιατρικές δραστηριότητες, της οδηγίας 84/466/Euratom του Συμβουλίου, της 3ης Σεπτεμβρίου 1984, για τον καθορισμό των θεμελιωδών μέτρων σχετικά με την προστασία από τις ακτινοβολίες όσων υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις και θεραπευτική αγωγή (ΕΕ L 265, σ. 1)».

5. Οι λοιπές διατάξεις του τίτλου ΙΙΙ χωρίζονται σε τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο (άρθρα 7 έως 9) φέρει τον τίτλο «περιορισμός των δόσεων των εκτιθεμένων εργαζομένων». Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, «κανείς εργαζόμενος κάτω των 18 ετών δεν επιτρέπεται να τοποθετείται σε θέση εργασίας στην οποία θα καθίστατο εκτιθέμενος εργαζόμενος». Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, «το όριο δόσεως για ολόσωμη έκθεση των εκτιθέμενων εργαζομένων καθορίζεται σε 50 mSv (5 rems) κατά τη διάρκεια ενός έτους». Το άρθρο 9 αφορά τη «μερική έκθεση του οργανισμού», δηλαδή την έκθεση που αφορά τμήμα του οργανισμού ή ένα ή περισσότερα όργανα ή ιστούς ή την έκθεση ολοκλήρου του σώματος που δεν θεωρείται ομογενής [ομοιογενής] (βλ. το άρθρο 1 που δίνει τον ορισμό ορισμένων από τους χρησιμοποιούμενους στην οδηγία όρους).

6. Το κεφάλαιο ΙΙ, που περιλαμβάνει αποκλειστικά το άρθρο 10, φέρει τον τίτλο «περιορισμός των δόσεων για τους μαθητευομένους και τους σπουδαστές». Το άρθρο 10, παράγραφος 2, προβλέπει τα εξής:

«Για τους μαθητευομένους και σπουδαστές ηλικίας 16 έως 18 ετών, οι οποίοι προορίζονται για ένα επάγγελμα που συνεπάγεται έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες ή οι οποίοι, λόγω των σπουδών τους, είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν πηγές, τα όρια των δόσεων ισούνται προς τα τρία δέκατα των ετησίων ορίων δόσεων για εκτιθέμενους εργαζομένους που καθορίζονται στα άρθρα 8 και 9.»

7. Μεταξύ των λοιπών όρων των οποίων δίδεται ο ορισμός στο άρθρο 1 της οδηγίας, πρέπει να αναφερθούν οι εξής:

— Η έκφραση «όρια δόσεως» σημαίνει «τα όρια που καθορίζονται στην παρούσα

οδηγία για τις δόσεις που προκύπτουν από την έκθεση των εκτιθέμενων εργαζομένων, των μαθητευομένων και σπουδαστών και του κοινού, με εξαίρεση τις δόσεις που προκύπτουν από το φυσικό υπόστρωμα των ακτινοβολιών και την έκθεση που προκύπτει από τις ιατρικές εξετάσεις και θεραπείες στις οποίες υποβάλλονται τα άτομα. Τα όρια δόσεων εφαρμόζονται στο άθροισμα των ληφθεισών δόσεων από εξωτερική έκθεση κατά τη διάρκεια της υπόψη περιόδου και των αθροιστικών δόσεων που προκύπτουν από την πρόσληψη ραδιονουκλεϊδίων κατά την ίδια περίοδο».

— «Έκθεση» σημαίνει «κάθε έκθεση ανθρώπων σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες», δηλαδή σε «ακτινοβολίες που συνίστανται από φωτόνια ή σωματίδια ικανά να προξενήσουν τον σχηματισμό ιόντων αμέσως ή εμμέσως».

— Η «πηγή» ορίζεται ως «μια συσκευή ή μια ουσία ικανή να εκπέμπει ιοντίζουσες ακτινοβολίες».

— «Αθροιστική δόση» είναι «η δόση την οποία θα έχει δεχθεί σε διάστημα 50 ετών ένα όργανο ή ιστός από την πρόσληψη ενός ή πολλών ραδιονουκλεϊδίων».

— «Εκτιθέμενοι εργαζόμενοι» είναι «άτομα που υπόκεινται λόγω της εργασίας τους σε έκθεση που μπορεί να συνεπάγεται ετήσιες δόσεις, οι οποίες υπερβαίνουν το ένα δέκατο των ετησίων ορίων δόσεως που έχουν καθορισθεί για τους εργαζομένους».

8. Σε μια ανακοίνωση της Επιτροπής που δημοσιεύθηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1985 (ΕΕ C 347, σ. 9) ανευρίσκονται σχόλια επί ορισμένων άρθρων της οδηγίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 84/467. Στην ανακοίνωση αναφέρεται ότι το άρθρο 8 «καθιερώνει τα όρια για ολόσωμη έκθεση των εργαζομένων (...) Οι περιπτώσεις λιγότερο ομοιόμορφης έκθεσης ή ακτινοβολιών μικρότερης διεισδυτικής ικανότητας αναφέρονται στο άρθρο 9». Τα όρια δόσεως που ορίζουν τα άρθρα 8 και 9 φαίνεται, επομένως, ότι είναι τα «όρια ετήσιας δόσεως που έχουν καθορισθεί για τους εργαζομένους» όπου εφαρμόζεται ο ορισμός των «εκτιθεμένων εργαζομένων» στο άρθρο 1, καίτοι ούτε το άρθρο 8 ούτε το άρθρο 9 χρησιμοποιούν απλώς τον όρο «εργαζόμενοι». Φαίνεται ότι οι διάδικοι αντιλαμβάνονται την οδηγία κατ' αυτή την έννοια.

Η διαφορά μεταξύ των διαδίκων

9. Κατά το άρθρο 20.6.2, βελγικού βασιλικού διατάγματος της 28ης Φεβρουαρίου 1963, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 βασιλικού διατάγματος της 16ης Ιανουαρίου 1987, τα όρια δόσεως που έχουν καθορισθεί στο Βέλγιο για τους μαθητευομένους και τους σπουδαστές ηλικίας 16 έως 18 ετών, οι οποίοι προορίζονται για ένα επάγγελμα κατά τη διάρκεια του οποίου θα εκτεθούν σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες ή οι οποίοι, λόγω των σπουδών τους, είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν πηγές, ισούνται προς το εν δέκατο και όχι προς τα τρία δέκατα των ορίων δόσεως που ισχύουν για τους εκτιθέμενους εργαζομένους. Η Επιτροπή κρίνει παράνομο τον καθορισμό αυστηρότερων ορίων δόσεως από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας.

10. Η Βελγική Κυβέρνηση αναφέρει ότι τα όρια δόσεως που έχουν καθορισθεί με την οδηγία αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο επίπεδο προστασίας που τα κράτη μέλη οφείλουν να εγγυώνται και ότι τα τελευταία είναι ελεύθερα να καθορίζουν αυστηρότερα

επίπεδα αν κρίνουν ότι αυτό είνα προτιμότερο. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι τα όρια δόσεως για τους μαθητευομένους και τους σπουδαστές ηλικίας 16 έως 18 ετών έπρεπε να καθορίζονται στο ίδιο επίπεδο με τα εφαρμοστέα όρια στους εργαζομένους ηλικίας κάτω των 18 ετών. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, απαγορεύει εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας να υπηρετούν σε θέση εργασίας που θα τους καθιστούσε εκτιθέμενους εργαζομένους. Η εν λόγω διάταξη, σε συνδυασμό με τον ορισμό του άρθρου 1 της οδηγίας περί των εκτιθεμένων εργαζομένων, κατά τη δοθείσα ανωτέρω ερμηνεία, συνεπάγεται ότι, για να δοθεί στους μαθητευομένους και σπουδαστές ηλικίας 16 έως 18 ετών η ίδια προστασία με αυτήν της οποίας απολαύουν εργαζόμενοι ηλικίας κάτω των 18 ετών, τα όρια δόσεως για τον πρώτο όμιλο πρέπει να καθορισθούν στο ενδέκατο των ορίων ετήσιας δόσεως για τους εκτιθέμενους εργαζομένους.

11. Η Επιτροπή αμφισβητεί την ύπαρξη υποχρεωτικής σχέσεως μεταξύ των εφαρμοστέων στους μαθητευομένους και στους σπουδαστές ηλικίας 16 έως 18 ετών ορίων δόσεως και των εφαρμοστέων στους εργαζομένους ηλικίας κάτω των 18 ετών ορίων δόσεως. Θεωρεί ότι, για να εγγυηθεί ότι η κατάρτιση των μαθητευομένων και των σπουδαστών που υπάγονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, θα είναι αποτελεσματική, είναι απαραίτητο να επιτραπεί όπως εκτίθενται σε υψηλότερες ραδιενεργούς δόσεις. Κατ' αυτήν, το άρθρο 10, παράγραφος 2, πρέπει να θεωρηθεί ως lex specialis ή παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα που καθορίζει το άρθρο 7, παράγραφος 1, για τους εργαζομένους ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Οι επιβαλλόμενες στα κράτη μέλη υποχρεώσεις με την οδηγία 80/836

12. Για να καθορισθεί το περιεχόμενο των επιβαλλομένων στα κράτη μέλη με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας υποχρεώσεων, πρέπει να προηγηθεί εξέταση των οικείων διατάξεων της Συνθήκης. Κατά το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας ή Ευρατόμ έχει ως αποστολή «να συμβάλλει διά της δημιουργίας των αναγκαίων προϋποθέσεων στην ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών, στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών μελών και στην ανάπτυξη των συναλλαγών με τις άλλες χώρες». Για την εκπλήρωση της εν λόγω αποστολής που περιγράφεται με κάπως παρωχημένους όρους, το άρθρο 2 της Συνθήκης επιβάλλει ορισμένα ειδικότερα καθήκοντα στην Κοινότητα. Ειδικότερα, το άρθρο 2, στοιχείο β', προβλέπει ότι η Κοινότητα οφείλει «να θεσπίζει ομοιομόρφους κανόνες ασφαλείας για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων και να μεριμνά για την εφαρμογή τους».

13. Για να δοθεί αποτελεσματικότητα στο γενικό καθήκον που ορίζει το άρθρο 2, στοιχείο β', το κεφάλαιο ΙΙΙ του δευτέρου τίτλου της Συνθήκης, που περιλαμβάνει τα άρθρα 30 έως 39, περιέχει λεπτομερέστερες διατάξεις για την υγεία και την ασφάλεια. Το άρθρο 30 έχει ως εξής:

«Εντός της Κοινότητος θεσπίζονται βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, κατά των κινδύνων που προκύπτουν από ιοντίζουσες ακτινοβολίες.

Ως βασικοί κανόνες νοούνται:

α) οι ανώτατες επιτρεπτές δόσεις που παρέχουν επαρκή ασφάλεια·

β) οι ανώτατες επιτρεπτές εκθέσεις και μολύνσεις·

γ) οι θεμελιώδεις αρχές ιατρικής επιβλέψεως των εργαζομένων.»

14. Κατά το άρθρο 31, η Επιτροπή επεξεργάζεται τους βασικούς κανόνες, οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία. Το άρθρο 32 προβλέπει ότι οι βασικοί κανόνες δύνανται να αναθεωρούνται ή να συμπληρώνονται. Η οδηγία 80/836 θεσπίστηκε βάσει των άρθρων 31 και 32. Παρατηρώ ότι κανένα από τα εν λόγω άρθρα δεν επιβάλλει στο Συμβούλιο τη χρησιμοποίηση ορισμένου είδους πράξεως. Έτσι, η οδηγία 80/836 μπορούσε να λάβει τη μορφή κανονισμού. Δεν νομίζω, ωστόσο, ότι η επιλογή οδηγίας μάλλον παρά κανονισμού έχει οποιαδήποτε συνέπεια για το περιεχόμενο των βασικών υποχρεώσεων που επιβάλλονται στα κράτη μέλη, διότι είναι σαφές ότι οι καθοριζόμενες σε μια οδηγία υποχρεώσεις μπορεί να είναι τόσο αυστηρές και τόσο εύκαμπτες όσο οι περιεχόμενες σε έναν κανονισμό.

15. Η Επιτροπή δέχθηκε κατά τη συνεδρίαση ότι ήταν προδήλως παράδοξος ο ισχυρισμός ότι ένα κράτος μέλος, θεσπίζοντας μέτρα που παρέχουν ψηλότερο βαθμό προστασίας από τον προβλεπόμενο με οδηγία που αφορά την υγεία και την ασφάλεια, μπορούσε να παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη. Πράγματι, εκ πρώτης όψεως, η έκφραση «βασικοί κανόνες» που χρησιμοποιεί το άρθρο 30 της Συνθήκης και ο ορισμός που δίδεται σ' αυτή την έκφραση με το ίδιο άρθρο αφήνουν να εννοηθεί ότι τα όρια δόσεως που έχει καθορίσει η οδηγία αποτελούν απλώς τις μέγιστες επιτρεπόμενες ραδιενεργές δόσεις και όχι απόλυτους κανόνες που όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν. Η εν λόγω ερμηνεία φαίνεται να επιβεβαιώνεται με το άρθρο 6, στοιχείο γ', της οδηγίας που αναφέρει ότι «(...) το άθροισμα των δόσεων και των αθροιστικών δόσεων που λαμβάνονται δεν πρέπει να υπερβαίνει *τα όρια δόσεων που έχουν καθοριστεί στον παρόντα τίτλο (...)» (δική μου η υπογράμμιση).*

Για να καθορισθεί εάν μπορεί να στηριχθεί κανείς στην εντύπωση που δίνουν τα εν λόγω άρθρα, πρέπει, ωστόσο, να εξετασθούν οι σκοποί και οι στόχοι της οδηγίας.

16. Κατευθύνσεις ως προς την πολιτική που ακολουθεί η οδηγία περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής που δημοσιεύθηκε το 1985, την οποία ήδη ανέφερα. Η ανακοίνωση επεξηγεί ότι οι οδηγίες 80/836 και 84/467 και οι δύο στηρίζονται στα δημοσιεύματα αριθ. 9 και 26 της διεθνούς επιτροπής ακτινολογικής προστασίας (στο εξής: CIPR). Τα εν λόγω δημοσιεύματα αντικαταστάθηκαν τώρα με το δημοσίευμα αριθ. 60 που φέρει τον τίτλο «συστάσεις της διεθνούς επιτροπής ακτινολογικής προστασίας για το 1990» και που δημοσιεύθηκε το 1991. Αντίγραφα των τριών δημοσιευμάτων προσκομίστηκαν από την Επιτροπή κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου.

17. Πληροφορίες ως προς την εργασία και την οργάνωση της CIPR περιλαμβάνονται στις σελίδες 21 έως 25 του δημοσιεύματος αριθ. 9, στις σελίδες 1 και 2 και 45 έως 47 του δημοσιεύματος αριθ. 26 και στις σελίδες 1 και 2 του δημοσιεύματος αριθ. 60. Η CIPR είναι διεθνής οργανισμός που ιδρύθηκε το 1928 από το δεύτερο διεθνές συνέδριο ακτινολογίας. Παρέχει συμβουλές γενικού χαρακτήρα για τη χρησιμοποίηση των πηγών ραδιενεργείας που προκύπτουν από ταχεία ανάπτυξη στον τομέα της πυρηνικής ενεργείας. Η CIPR εργάζεται σε στενή συνεργασία με τη διεθνή επιτροπή μονάδων και μέτρων ραδιενεργείας και διατηρεί επίσημες σχέσεις με την παγκόσμια οργάνωση υγείας και το διεθνές γραφείο ατομικής ενεργείας. Διατηρεί επίσης σημαντικούς δεσμούς με το διεθνές γραφείο εργασίας και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, με την

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και με το γραφείο πυρηνικής ενεργείας του οργανισμού οικονομικής συνεργασίας και αναπτύξεως. Ορισμένοι από τους εν λόγω ορανισμούς ενισχύουν οικονομικά τις εργασίες της CIPR. Εξάλλου, η CIPR λαμβάνει υπόψη τις προόδους που της ανακοινώνονται από τους σημαντικούς εθνικούς οργανισμούς.

18. Τα μέλη της CIPR επιλέγονται από την ίδια μεταξύ των προσώπων που υποδεικνύουν οι εθνικές αντιπροσωπείες στο διεθνές συνέδριο ακτινολογίας και από την ίδια την CIPR. Τα μέλη επιλέγονται σε συνάρτηση με τη δραστηριότητά τους που έχει αναγνωρισθεί σε ιδιαίτερους τομείς και λαμβάνοντας υπόψη πρόσφορη ισορροπία από την άποψη εμπειρίας παρά ιθαγένειας. Η CIPR έχει το δικαίωμα να ιδρύει όλες τις επιτροπής που κρίνει αναγκαίες για να εκπληρώσει την αποστολή της, το μεγαλύτερο όμως μέρος της εργασίας της πραγματοποιείται από ομάδες εργασίας ad hoc που της επιτρέπουν να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες προσώπων που δεν είναι μέλη μιας επιτροπής.

19. Η CIPR δημοσίευσε ορισμένο αριθμό εκθέσεων και συστάσεων επί του θέματος της ακτινολογικής προστασίας. Οι εν λόγω συστάσεις χρησιμοποιήθηκαν από πολλές αρχές που διαθέτουν την εξουσία εκδόσεως κανονιστικών ρυθμίσεων και από πολλά διαχειριστικά όργανα και χρησίμευσαν ως βάση για τον καθορισμό εθνικών και περιφερειακών κανονιστικών ρυθμίσεων. Σκοπός των εν λόγω εκθέσεων είναι να καθορισθούν οι θεμελιώδεις αρχές επί των οποίων πρέπει να βασισθεί η πρόσφορη ακτινολογική προστασία. Λόγω της διαφοράς των συνθηκών που επικρατούν στις διάφορες χώρες, προσδοκάται, ωστόσο, όπως οι αρμόδιες αρχές τελειοποιήσουν τη δική τους νομοθεσία και τον δικό τους κώδικα συμπεριφοράς προσαρμοσμένους στις ιδιαίτερές τους συνθήκες.

20. Όπως διευκρινίζει το δημοσίευμα αριθ. 60 της CIPR (βλ. την παράγραφο 99): «Όλοι οι κάτοικοι του κόσμου εκτίθενται σε ακτινοβολίες προερχόμενες από φυσικές ή τεχνητές πηγές. Ένα ρεαλιστικό σύστημα ακτινολογικής προστασίας πρέπει, επομένως, να έχει σαφώς καθορισμένο στόχο εάν δεν επιθυμείται η εφαρμογή του στο σύνολο των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Πρέπει επίσης να καλύπτει ευρύ φάσμα περιστάσεων.» [2] Η CIPR χρησιμοποιεί τον αγγλικό όρο «practices» για να περιγράψει τις ανθρώπινες δραστηριότητες που αυξάνουν συνολικά τις εκθέσεις στις ακτινοβολίες: βλ. την παράγραφο 106 του δημοσιεύματος αριθ. 60.

21. Οι γενικές αρχές επί των οποίων στηρίζεται το σύστημα ακτινολογικής προστασίας που συνιστά η CIPR εκτίθενται στην παράγραφο 112 του δημοσιεύματος αριθ. 60. Οι εν λόγω αρχές προβάλλονται στο άρθρο 6 της οδηγίας, όπως δείχνει η ανακοίνωση της Επιτροπής. Η παράγραφος 112 του δημοσιεύματος αριθ. 60 έχει ως εξής:

«α) Καμία δραστηριότητα που συνεπάγεται εκθέσεις σε ακτινοβολίες δεν πρέπει να γίνεται δεκτή εκτός εάν παρέχει στα εκτιθέμενα άτομα ή την κοινωνία πλεονέκτημα ικανό να αντισταθμίσει το μειονέκτημα της ακτινοβολίας που προκαλεί (η αιτιολόγηση της δραστηριότητας).

2 — Η μετάφραση στα ελληνικά των αποσπασμάτων των δημοσιευμάτων της CIPR που αναφέρονται εδώ δεν είναι επίσημη μετάφραση.

β) Για κάθε ιδιαίτερη πηγή στο πλαίσιο δραστηριότητας, το μέγεθος των ατομικών δόσεων, ο αριθμός των εκτιθεμένων προσώπων και η πιθανότητα επελεύσεως ακτινοβολιών, όταν αυτές δεν είναι βέβαιες, πρέπει να διατηρούνται στο λογικά χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων. Η εν λόγω διαδικασία πρέπει να συνοδεύεται με περιορισμούς ως προς τις υφιστάμενες από τα άτομα δόσεις (διατάξεις στον τομέα της δόσεως) ή ως προς τον κίνδυνο που διατρέχουν τα εν λόγω άτομα στην περίπτωση πιθανών εκθέσεων (διατάξεις στον τομέα του κινδύνου), ώστε να περιορίζονται οι αδικίες που μπορεί να προκύψουν από οικονομικές και κοινωνικές επιλογές συναφείς με τη δραστηριότητα (ορθολογισμός της προστασίας).

γ) Η έκθεση ατόμων που προκύπτει από τον συνδυασμό όλων των συναφών δραστηριοτήτων πρέπει να υποβάλλεται σε όρια δόσεως ή σε ορισμένους ελέγχους του κινδύνου στην περίπτωση πιθανών εκθέσεων. Αυτό αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει ότι κανένα άτομο δεν εκτίθεται σε κινδύνους από ακτινοβολίες που κρίνονται απαράδεκτοι λόγω των εν λόγω δραστηριοτήτων υπό κανονικές συνθήκες. Δεν είναι δυνατό να ελέγχονται όλες οι πηγές με ενέργεια στην πηγή και είναι απαραίτητο να επισημανθούν οι πηγές που πρέπει να θεωρούνται ως πιθανές πριν γίνει η επιλογή του ορίου δόσεως (ατομικός περιορισμός των δόσεων και των κινδύνων).»

Το δημοσίευμα αριθ. 60 συνεχίζει διευκρινίζοντας ότι, «εάν οι διαδικασίες αιτιολογήσεως των δραστηριοτήτων και ορθολογισμού της προστασίας εξελιχθούν αποτελεσματικά, θα υπάρξουν ολίγες περιπτώσεις στις οποίες θα πρέπει να εφαρμοσθούν τα όρια των ατομικών δόσεων. Ωστόσο, τέτοια όρια δημιουργούν σαφώς καθορισμένο φραγμό για τις εν λόγω πιο υποκειμενικές διαδικασίες και εμποδίζουν υπερβολική βλάβη για τα άτομα (...)» (παράγραφος 122).

22. Το δημοσίευμα αριθ. 60 επεξηγεί λεπτομερώς την προσέγγιση της CIPR ως προς τον καθορισμό των ορίων δόσεως. Αυτό διευκρινίζεται ως εξής στην παράγραφο 150:

«Η (CIPR) έκρινε χρήσιμο να χρησιμοποιήσει τρεις διαφορετικούς όρους για να επισημάνει τον βαθμό ανοχής έναντι της εκθέσεως (ή του κινδύνου). Οι όροι αυτοί είναι κατ' ανάγκη υποκειμενικοί και πρέπει να ερμηνεύονται σε σχέση με το είδος και τη πηγή της εξεταζομένης εκθέσεως. Ο πρώτος όρος "απαράδεκτος" χρησιμοποιείται για να επισημάνει ότι, κατά τη γνώμη της (CIPR), η έκθεση είναι απαράδεκτη υπό ομαλές συνθήκες κατά την κανονική ανάπτυξη δραστηριότητας, της οποίας η ανάπτυξη ήταν ζήτημα επιλογής. Τέτοιες εκθέσεις είναι δυνατό να γίνουν δεκτές σε ανώμαλες καταστάσεις, όπως είναι τα ατυχήματα. Οι απαράδεκτες εκθέσεις υποδιαιρούνται περαιτέρω σε "ανεκτές", πράγμα που σημαίνει ότι δεν είναι ευπρόσδεκτες είναι, όμως, δυνατό να γίνουν λογικά ανεκτές, και "αποδεκτές" υπό την έννοια ότι είναι δυνατό να γίνουν δεκτές χωρίς συμπληρωματική βελτίωση, δηλαδή όταν επιτυγχάνεται το ανώτατο όριο προστασίας. Σ' αυτό το πλαίσιο, το όριο δόσεως αντιπροσωπεύει την επιλογή τομής μεταξύ "απαραδέκτου" και "ανεκτού" για την κατάσταση στην οποία πρέπει να εφαρμοστεί το όριο δόσεως (...)»

Τα επιλεγέντα από την CIPR όρια δόσεως αντιπροσωπεύουν την αξία της δόσεως που

«συνεπάγεται συνδυασμό συνεπειών κρινόμενο δίκαιο κάτω του ορίου του απαραδέκτου δηλαδή στα όρια του ανεκτού» (ibidem, παράγραφος 153).

23. Η CIPR τονίζει ωστόσο ότι:

«Το όριο δόσεως συνιστά απλώς στοιχείο του συστήματος προστασίας που προορίζεται στο να καταλήξει σε όρια δόσεως τόσο χαμηλά όσο είναι λογικά εφικτό λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων. Δεν πρέπει να θεωρείται ως σκοπός. Κατά τη γνώμη της (CIPR), το όριο αντιπροσωπεύει το σημείο στο οποίο μια κανονική επαγγελματική έκθεση, εκτεταμένη και εκούσια μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ως το όριο του ανεκτού.

Η πολύπλευρη προσέγγιση της (CIPR) όσον αφορά την επιλογή των ορίων δόσεως περιλαμβάνει κατ' ανάγκη κοινωνικές εκτιμήσεις εφαρμοσμένες στα πολλά στοιχεία του κινδύνου. Οι εν λόγω εκτιμήσεις δεν είναι κατ' ανάγκη ίδιες σε όλες τις περιπτώσεις και, ιδιαίτερα, μπορεί να είναι διαφορετικές ανάλογα με τις κοινωνίες. Γι' αυτό τον λόγο η (CIPR) εννοεί τη συμβουλευτική της δραστηριότητα ως επαρκώς εύκαμπτη για να επιτρέπει εθνικές ή περιφερειακές διαφοροποιήσεις. Κατά τη γνώμη της (CIPR), ωστόσο, τέτοιες διαφοροποιήσεις στον τομέα της προστασίας των πλέον εκτιθεμένων ατόμων προκύπτουν από τις καλύτερες συνθήκες χρησιμοποιήσεως, από τα γραφεία που θεσπίζουν τις κανονιστικές ρυθμίσεις, των περιορισμών δόσεων σχετικά με ορισμένη πηγή και που εφαρμόζονται στη διαδικασία ορθολογικής επιτεύξεως της προστασίας παρά από τη χρησιμοποίηση διαφορετικών ορίων δόσεως» (όπ.π., παράγραφοι 169-170).

24. Ανέφερα αρκετά εκτεταμένα αποσπάσματα του δημοσιεύματος αριθ. 60, διότι τα εν λόγω αποσπάσματα έχουν μεγάλη σημασία για την ερμηνεία της οδηγίας. Παρόλον ότι το εν λόγω δημοσίευμα έχει συνταχθεί ορισμένα έτη μετά την έκδοση της οδηγίας 80/836, η CIPR αναθεώρησε σε τακτικά διαστήματα τις συστάσεις της από το 1977, έτος δημοσιεύσεως του δημοσιεύματος αριθ. 26. Έτσι, παρόλον ότι οι περιεχόμενες στο δημοσίευμα αριθ. 60 συστάσεις είναι νέες, ο πρόλογος του εν λόγω εγγράφου σαφώς καταδεικνύει ότι η CIPR προσπάθησε να διατηρήσει στα κείμενά της τη σταθερότητα που συμβιβαζόταν με τις πρόσφατες εξελίξεις.

25. Κατά τη γνώμη μου, οσάκις αυτό είναι δυνατό, η οδηγία πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο που να συμβιβάζεται με τις τελευταίες συστάσεις της CIPR, διότι δεν πρέπει να ερμηνεύεται αποκλειστικά υπό το φως συστάσεων που ο οργανισμός από τον οποίο προέρχονται τις κρίνει τώρα παρωχημένες. Εξάλλου, τόσο η Επιτροπή όσο και η Βελγική Κυβέρνηση επεζήτησαν να επικαλεστούν το δημοσίευμα αριθ. 60 προς στήριξη των αντιστοίχων απόψεών τους, η πρώτη με το υπόμνημα απαντήσεώς της, η τελευταία κατά τη συνεδρίαση. Θεωρώ, επομένως ότι μπορεί κανείς λυσιτελώς να αναφέρεται σ' αυτό το δημοσίευμα ως κατευθυντήρια γραμμή για την ερμηνεία της οδηγίας.

26. Όπως προκύπτει από το δημοσίευμα αριθ. 60, τα όρια δόσεως συνιστούν το τελευταίο μέσο προστασίας των ατόμων από υπερβολική έκθεση στις ακτινοβολίες. Αποσκοπούν στην προστασία αυτών για τους οποίους οι αρχές της αιτιολογήσεως και του ορθολογισμού μπορεί να είναι ανεπαρκείς. Ωστόσο, τα ακριβή επίπεδα στα οποία καθορίζονται τα όρια δόσεως είναι στην

ουσία υποκειμενικά και δεν βασίζονται αποκλειστικά σε επιστημονικές εκτιμήσεις. Όπως διευκρινίζει η CIPR: «η ραδιολογική προστασία πρέπει να εμπίπτει σε πλαίσιο που περιλαμβάνει κατ' ανάγκη εκτιμήσεις τόσο κοινωνικού όσο και επιστημονικού χαρακτήρα, διότι ο κύριος σκοπός της ραδιολογικής προστασίας συνίσταται στην παροχή λυσιτελούς επιπέδου προστασίας του ανθρώπου, χωρίς να περιορίζονται ασκόπως επωφελείς δραστηριότητες που συνεπάγονται εκθέσεις στις ακτινοβολίες. Επιπλέον, πρέπει να τεκμαίρεται ότι ακόμα και χαμηλές δόσεις ακτινοβολίας μπορούν να προκαλέσουν ορισμένα βλαπτικά αποτελέσματα για την υγεία» (δημοσίευμα αριθ. 60, παράγραφος 10).

27. Η Επιτροπή, στο υπόμνημα απαντήσεώς της αναφέρεται στην παράγραφο 124 του δημοσιεύματος αριθ. 60, όπου αναφέρονται τα εξής:

«Πολλές παρεξηγήσεις δημιουργήθηκαν στην πράξη ως προς τον ορισμό και τη λειτουργία των ορίων δόσεως. Πρώτον, το όριο δόσεως ευρέως, αλλά κακώς, θεωρείται ως διαχωριστική γραμμή μεταξύ του "ασφαλούς" και του "επικινδύνου". Δεύτερον, ευρέως επίσης, αλλά πάντοτε κακώς, θεωρείται ως το απλούστερο και αποτελεσματικότερο μέσο διατηρήσεως των εκθέσεων σε χαμηλό επίπεδο και επιβολής βελτιώσεων. Τρίτον, θεωρείται συνήθως ως το μοναδικό μέτρο αποτελεσματικότητας ενός προστατευτικού συστήματος. Αυτές οι παρεξηγήσεις ενισχύονται σε ορισμένο βαθμό από τη συμπερίληψη ορίων δόσεων στις κανονιστικές ρυθμίσεις. Η υπέρβαση ορίου δόσεως καθίσταται, τότε, παράβαση των κανόνων και, ενίοτε, ποινικό αδίκημα. Σ' αυτή τη συγκυρία, δεν εκπλήττει το γεγονός ότι οι διευθύνσεις, οι εκδίδοντες κανονιστικές ρυθμίσεις και οι κυβερνήσεις επιζητούν όλοι, αλυσιτελώς, την επιβολή ορίων δόσεως μόλις αυτό καθίσταται δυνατό ακόμη και όταν οι πηγές διαφεύγουν, εν μέρει ή ακόμα και στο σύνολό τους, τον έλεγχό τους και όταν η ορθολογική προστασία είναι το καταλληλότερο μέσο ενεργείας.»

Το εν λόγω απόσπασμα δεν σημαίνει ότι η εφαρμογή των ορίων δόσεως δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει αποτελεσματικό μέσο αυξήσεως της προστασίας, αλλά απλώς ότι η εφαρμογή της αρχής του ορθολογισμού (βλ. την ανωτέρω παράγραφο 21) μπορεί ενίοτε να είναι λυσιτελέστερη, πράγμα που δεν αμφισβητεί η Βελγική Κυβέρνηση. Η Επιτροπή, αναφέροντας αυτό το χωρίο, φαίνεται να υπονοεί ότι το Βέλγιο αγνόησε ή κακώς εφάρμοσε την εν λόγω αρχή, είμαι, όμως, της γνώμης ότι δεν απέδειξε ότι το γεγονός ότι το Βέλγιο επέβαλε, για τους μαθητευομένους και τους σπουδαστές, αυστηρότερα όρια δόσεως από τα καθορισθέντα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αποτελεί απρόσφορο μέτρο για λόγους ακτινολογικής προστασίας.

28. Το δημοσίευμα αριθ. 60 επισημαίνει, επομένως, σαφώς ότι τα καθοριζόμενα από την CIPR όρια δόσεως δεν θεωρούνται απόλυτοι κανόνες αλλά δημοσιεύονται απλώς ως κατευθυντήρια. Είναι σαφές ότι η CIPR δέχεται ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να είναι εύλογη η επιβολή αυστηρότερων ορίων δόσεως από τα όρια που συνιστά. Το εν λόγω δημοσίευμα συμβιβάζεται, επομένως, απόλυτα με την άποψη ότι οι «βασικοί κανόνες», κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, αντιπροσωπεύουν απλώς ελάχιστα επίπεδα προστασίας που τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να ενισχύουν όταν το κρίνουν σκόπιμο.

29. Εγείρεται, επομένως, το ερώτημα αν υφίστανται ειδικοί λόγοι στην Κοινότητα που καθιστούν επιθυμητό τον καθορισμό των ορίων δόσεως στο ίδιο επίπεδο σε όλα τα κράτη μέλη. Συναφώς, η Επιτροπή τονίζει την αναφορά σε «ομοιόμορφους κανόνες ασφαλείας» στο άρθρο 2, στοιχείο β', της Συνθήκης και ισχυρίζεται ότι ο όρος «ομοιόμορφη» προϋποθέτει κάτι περισσότερο από την απλή εναρμόνιση και επιβάλλει ακριβώς ταυτόσημους κανόνες. Τίποτε, στο προοίμιο της οδηγίας, δεν επισημαίνει, ωστόσο, ότι το Συμβούλιο είχε την πρόθεση να καθορίσει ομοιόμορφους κανόνες κατ' αυτή την έννοια του όρου. Το εν λόγω προοίμιο περιέχει ορισμένες αναφορές στους βασικούς κανόνες που προβλέπει το άρθρο 30 της Συνθήκης. Όπως, όμως, επεξήγησα, πρόκειται απλώς για τις μέγιστες παραδεκτές δόσεις. Επιπλέον, η προτελευταία αιτιολογική σκέψη της οδηγίας σημαίνει ότι το Συμβούλιο έχει επίγνωση «του ρόλου που πρέπει να παίξει η κοινοτική εναρμόνιση των βασικών κανόνων». Αυτό επιτρέπει την υπόθεση ότι, καίτοι είναι αληθές ότι η ομοιομορφία στην οποία αποσκοπεί το άρθρο 2, στοιχείο β', της Συνθήκης συνεπάγεται πλήρη εναρμόνιση, το Συμβούλιο είχε απλώς την πρόθεση να καθορίσει ελάχιστο επίπεδο προστασίας που πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλα τα κράτη μέλη και όχι να εμποδίσει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν ατομικά αυστηρότερους κανόνες.

30. Ελλείψει σαφούς ενδείξεως στην οδηγία κατά την οποία τα όρια δόσεως που προβλέπονται σ' αυτήν πρέπει να αποτελέσουν απόλυτους κανόνες που όλα τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να τηρούν, το άρθρο 10, παράγραφος 2, πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να ερμηνευθεί κατά την έννοια ότι παρέχει απλώς στα κράτη μέλη περιθώριο ελιγμών που είναι ελεύθερα να εκμεταλλευτούν ή όχι. Η Βελγική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι είναι δυνατό να προετοιμάζονται σπουδαστές και μαθητευόμενοι σε θέση εργασίας συνεπαγόμενη έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες χωρίς να εκτίθενται σε δόσεις ανώτερες από αυτές στις οποίες μπορούν να υπάγονται εργαζόμενοι ηλικίας κάτω των 18 ετών. Κατά τη γνώμη μου, η Επιτροπή δεν κατόρθωσε να ανασκευάσει το επιχείρημα της εν λόγω Κυβερνήσεως.

31. Κατά τη συνεδρίαση, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι, εάν γίνει δεκτή η άποψη της Βελγικής Κυβερνήσεως, ένας μαθητευόμενος ή σπουδαστής που έχει ήδη δεχθεί, σε άλλο κράτος μέλος, το εν δέκατο του ορίου δόσεως των εκτιθεμένων εργαζομένων δεν θα μπορούσε πλέον να περατώσει την κατάρτισή του στο Βέλγιο. Η Βελγική Κυβέρνηση απήντησε σ' αυτό ότι είναι απολύτως δυνατό να επιτραπεί σ' ένα τέτοιο πρόσωπο να περατώσει την κατάρτισή του χωρίς να εκτεθεί σε οποιαδήποτε συμπληρωματική ακτινοβολία. Ακριβώς επειδή η Βελγική Κυβέρνηση δεν αποδέχεται την ανάγκη εκθέσεως των μαθητευομένων και των σπουδαστών κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 2, σε ποσοστό ακτινοβολίας υψηλότερο από αυτό στο οποίο εκτίθενται οι εργαζόμενοι ιδίας ηλικίας, καθόρισε ισοδύναμα όρια δόσεως για τις δύο κατηγορίες. Η Επιτροπή δεν επέτυχε να ανασκευάσει ούτε αυτόν τον ισχυρισμό της Βελγικής Κυβερνήσεως. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν βλέπω για ποιο λόγο πρέπει να απαιτηθεί από το Βέλγιο να επιτρέπει την έκθεση μαθητευομένων και σπουδαστών στο ανώτατο επίπεδο που επιτρέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2.

32. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αυστηρότερα όρια δόσεως όταν το κρίνουν πρόσφορο. Τα κράτη μέλη, πριν αποφασίσουν να ενεργήσουν κατ' αυτόν τον τρόπο, πρέπει να διερωτηθούν εάν οι επιδιωκόμενοι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με καταλληλότερο

τρόπο εφαρμόζοντας, με μεγαλύτερη αυστηρότητα, τις αρχές της αιτιολογήσεως και του ορθολογισμού. Είμαι, όμως, της γνώμης, ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η προστασία των μαθητευομένων και των σπουδαστών ηλικάς 16 έως 18 ετών που καταρτίζονται σε ορισμένο επάγγελμα, το οποίο συνεπάγεται την έκθεση σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες, ή που, κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν πηγές μπορεί να εξασφαλισθεί μόνο με την εφαρμογή αυστηρότερων ορίων δόσεως.

33. Γι' αυτό τον λόγο η προσφυγή της Επιτροπής μπορεί να έχει αποτέλεσμα όσον αφορά μόνο την παράβαση του άρθρου 44 της οδηγίας που υπέμνησα στην ανωτέρω παράγραφο 2.

34. Κατά συνέπεια θεωρώ ότι το Δικαστήριο πρέπει:

1) να διαπιστώσει ότι το Βέλγιο, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή του άρθρου 44 της οδηγίας 80/836/Euratom του Συμβουλίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚΑΕ·

2) να απορρίψει την προσφυγή κατά τα λοιπά·

3) να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος θα φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.